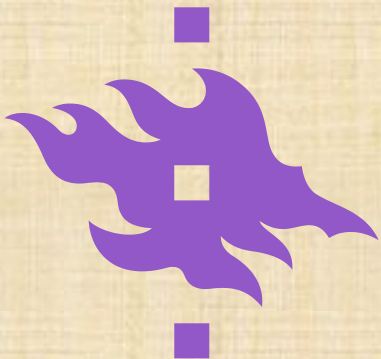

Kirkkotila ja kirkolliset toimitukset Liedon kirkossa keskiajalta nykypäivään

Kirkkotila avautuu -seminaari 20.5.2019

Liedon kirkko

10.40 – 11.00

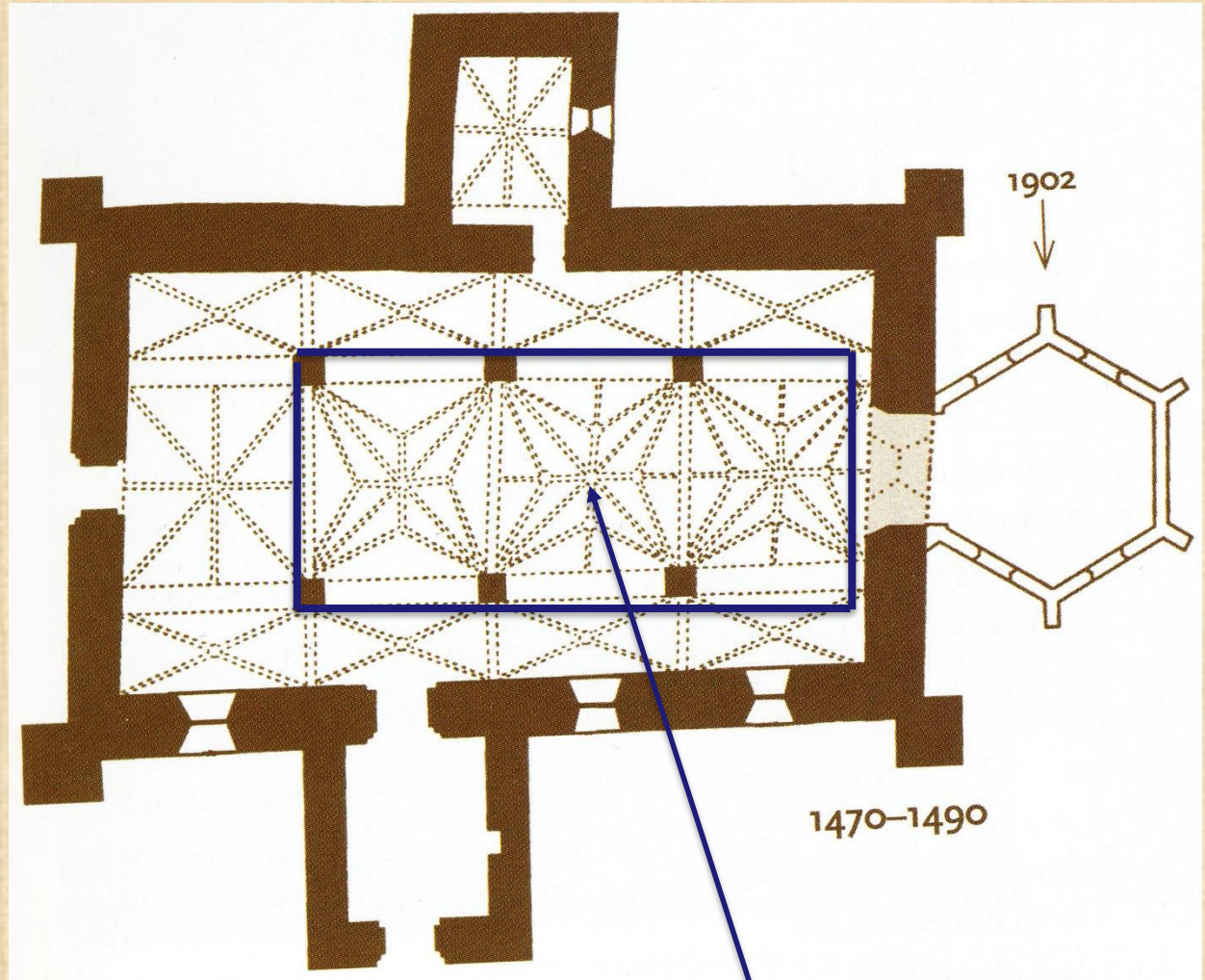

Kirkkotila ja kirkolliset toimitukset Liedon kirkossa keskiajalta nykypäivään

❖ Kirkolliset toimitukset:

- ❖ Messu, rippi, rukoushetket, kaste, konfirmaatio avioliittoon vihkiminen, hautaus, morsianten ja äitien kirkotus, erilaiset vihkimykset ja siunaukset
- ❖ Ennen reformaatiota: käsinkirjoitetut ja painetut messu-, rukoushetki- ja manualekirjat (esim. Missale Aboense, dominikaaniset breviariumit, Manuale seu Exequiale Aboense), 1300–1400-luvut, 1480-luku, 1488, 1522
- ❖ 1500-luvulla käsinkirjoitetut kirkkokäsikirjat 1540-luvulla, Kirkkokäsikirja 1549, Paulus Juustenin messu 1575
- ❖ 1600-luvulla: kirkkokäsikirjat 1614, 1629, 1694
- ❖ 1800–1900-luvuilla: kirkkokäsikirjat 1886, 1913, 1958–1968 (1963), 1984, 2000–2003

Liedon Pyhän Pietarin kirkko 1470–1490

Nykyinen pohjakaava

Kuva:
Markus Hiekkanen

Historiallinen "pyhä alue"

Kirkolliset toimitukset Liedon kirkossa 1600-luvun alkuun

- ❖ Liedon kirkossa oli viisi paikkaa jossa liturgiseen elämään kuuluneet toimitukset suoritettiin:
 - ❖ **Sakasti:** messuun valmistautuminen (papit)
 - ❖ **Kirkon kuori ja pääalttari:** messu, rukoushetket, morsiusmessu, pappien hautaus ja hautapaikat (lattian alla)
 - ❖ **Kuoriaita:** (kuorin ja kirkkosalin rajalla) saarnatuoli, ehtoollisen jakaminen, Neitsyt Marian ja Pyhän Pietarin (sivu)alttarit ja rippi
 - ❖ Liedossa Pyhää Pietaria on kunnioitettu myös reformaation jälkeen (Pietarin ja Paavalin päivä 29.6.–30.6.)

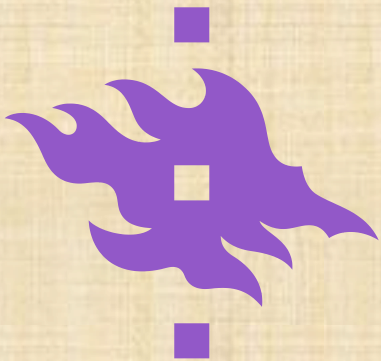
Kirkolliset toimitukset Liedon kirkossa 1600-luvun alkuun

- ❖ **Kirkkosali:** kastetoimitus (kastefuntti), avioliittoon vihkimisen siunausosat ja seurakuntalaisten hautaus ja hautapaikat (seurakuntalaisten haudat lattian alla)
- ❖ **Kirkkosalissa sijainneet sivualttarit:**
 - ❖ Liedon kirkossa olleita pyhimysveistoksia: Neitsyt Maria, Pyhät Anna, Barbara, Job, Johannes Evankelista, Mikael, Lauri, Sebastian ja Sigfrid, apostoleita, kuningas, naispyhimys, dominikaani (*C. A. Nordman: Medeltida skulptur i Finland, SMYA 62, Helsinki 1964, 627–628*)

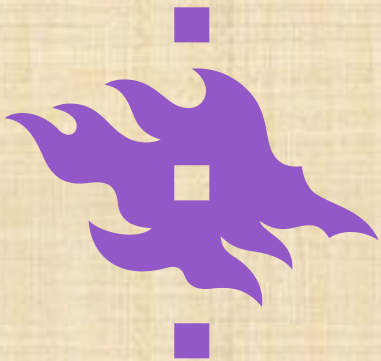
Kirkolliset toimitukset Liedon kirkossa 1600-luvun alkuun

- ❖ **Kirkon eteläinen sisäänkäynti (asehuone):
sivualttari?, kastetoimituksen ja avioliittoon
vihkimistoimituksen alkuosat, äitien ja morsianten
kirkotus**
- ❖ **Nämä viisi kirkkorakennuksen paikkaa säilyivät
entisellään 1500-luvulla huolimatta reformaation
liturgiaan tekemistä muutoksista**
- ❖ **Saarnan reformaatiossa vahvistunut rooli ei
muuttanut vielä 1500-luvulla pääalttarin asemaa
”kirkkorakennuksen keskuksena”**

**Liedon kirkon
pyhimys-
veistoksia
Turun linnassa**

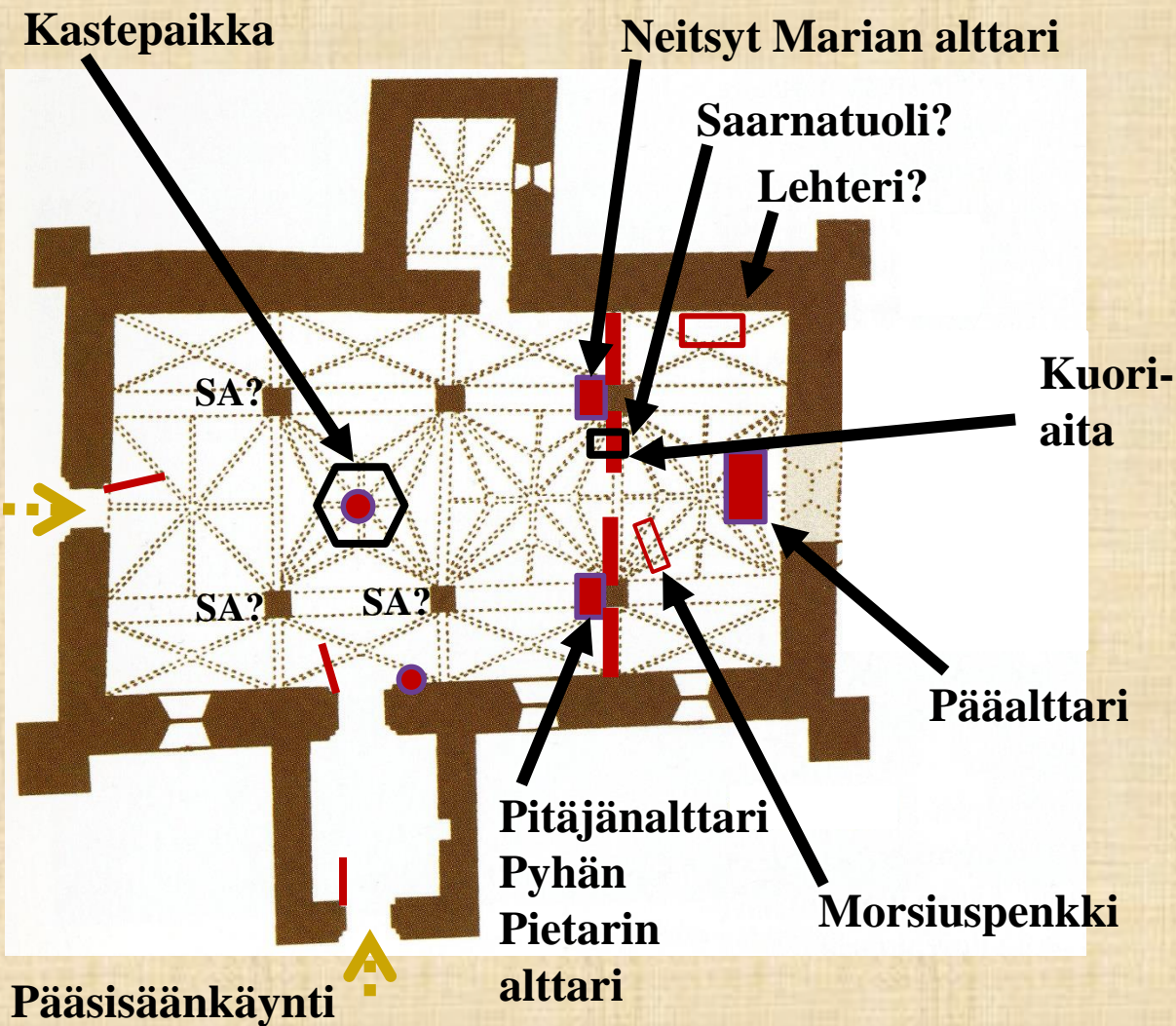
Kirkolliset toimitukset Liedon kirkossa 1600-luvun alkuun

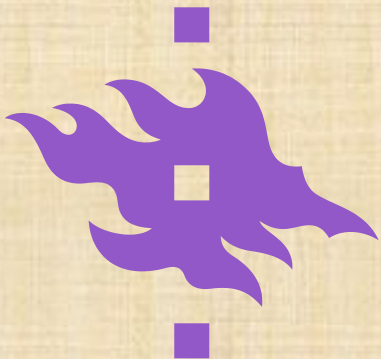
Pohjakaava
sisustusosineen
noin 1490

Sivusisäänkäynti

SA? =
mahdollinen
säätioalttari
(sivualttari)

Kuva:
Markus Hiekkänen

Saarnatuoli on rakennettu kuoriaidan osaksi

Pyhämaan uhrikirkko

Rakennettu 1647–1652

© Jukka Aalto

Kirkolliset toimitukset Liedon kirkossa 1600-luvulta lähtien

- ❖ Liedon kirkossa oli viisi paikkaa jossa liturgiseen elämään kuuluneet toimitukset suoritettiin:
 - ❖ **Sakasti:** rippi, rippikirjoitus
 - ❖ **Kuori:** jumalanpalvelus, myös ehtoollinen, tekstien lukeminen, rukoukset, **kastetoimitus ja avioliittoon vihkimistoimitus kokonaisuudessaan**, papiston ja ylempisäätyisten seurakuntalaisten hautaus ja hautapaikat (kirkon lattian alla)
 - ❖ **Saarnatuoli:** (kuorin ja kirkkosalin rajalla) saarna, saarnatuoliliturgia: (yleinen rippi, rukoukset, siunaukset, evankeliumi), hautaustoimitus, äitien ja morsianten kirkotus

Kirkolliset toimitukset Liedon kirkossa 1600-luvulta lähtien

- ❖ Saarna sai kaikkein keskeisimmän aseman jumalanpalveluksessa
- ❖ Saarnatuolista tuli alttarin ohella kirkkorakennuksen keskeisin paikka
- ❖ Tämä heijasti luterilaista oppia, jonka mukaan Jumalan Sana sekä ehtoollisen ja kasteen sakramentit olivat kaikkein tärkeimmät ihmisen pelastuksen kannalta
- ❖ **Kirkkosali: seurakuntalaisten hautapaikat kirkon lattian alla vuoteen 1806 (1822), kirkon kokoukset**
- ❖ **Kirkon pääovi (asehuone): Kirkkokuri**

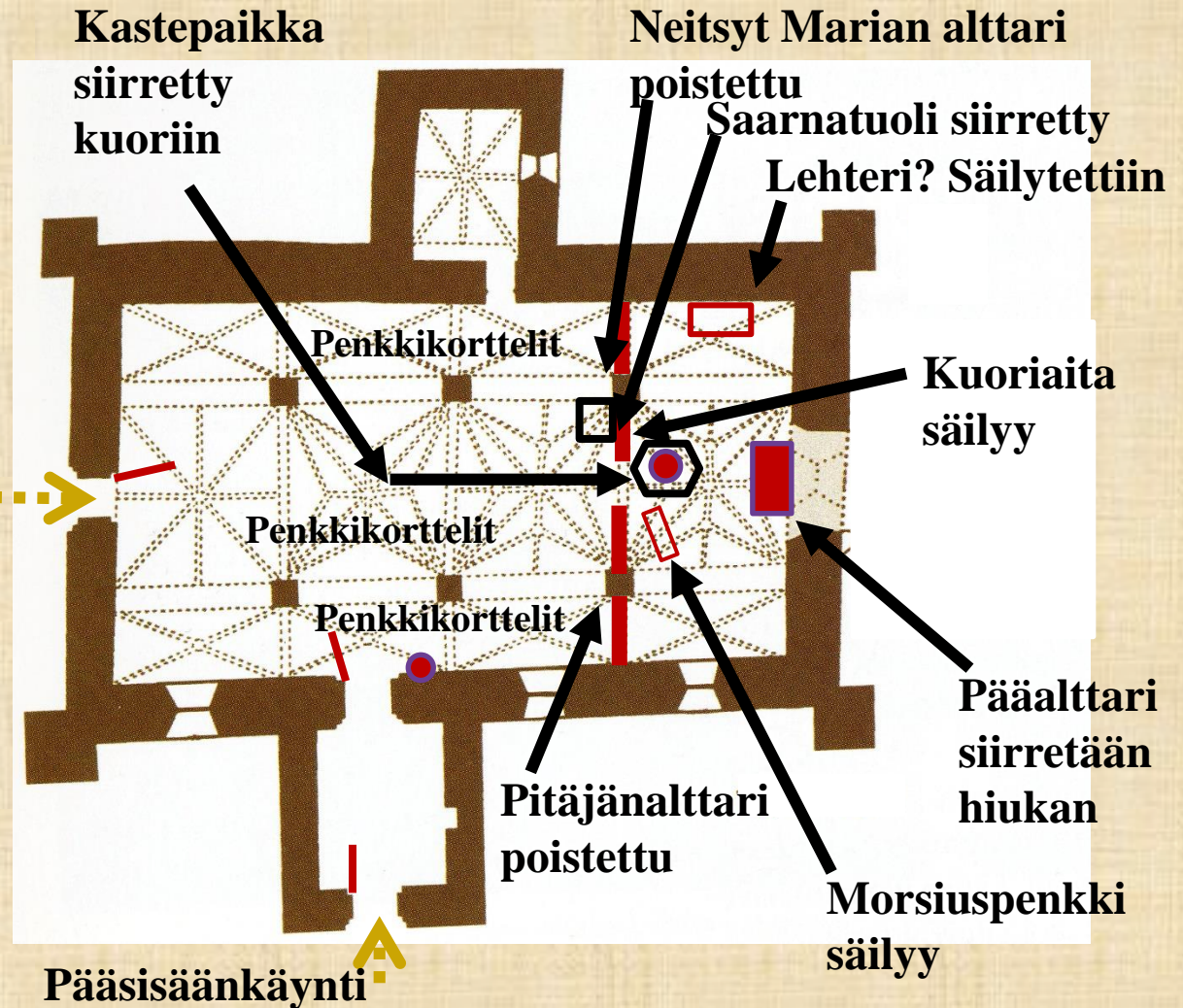
Liturgia ja kirkkotila Liedon kirkossa 1600-luvulta lähtien

Pohjakaava sisustusosineen noin 1650

Sivusisäänkäynti

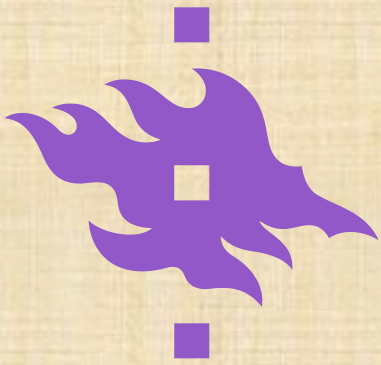
SA? = mahdolliset säätioalttarit poistettu

Kuva:
Markus Hiekkänen

Liedon kirkko ennen vuotta 1902

Kirkkotila ja kirkolliset toimitukset Liedon kirkossa vuoden 1902 jälkeen

❖ Kirkolliset toimitukset:

- ❖ 1900-luvuilla: kirkkokäsikirjat 1913, 1958–1968 (1963), 1984, 2000–2003
 - ❖ Jatkumo yksityiskohtaisin muutoksin 1694–1968
 - ❖ ”Uusi liturginen ajanjakso” (1984), 2000–2003
 - ❖ Jumalanpalvelus, messu, kaste, konfirmaatio, avioliittoon vihkiminen, erilaiset vihkimykset ja siunaukset
 - ❖ Rukoushetket
- ❖ Tästä eteenpäin?

Liedon kirkko 1972 jälkeen (1997)

